

Täysistunto

Maanantai 27.6.2022 klo 14.09—19.52

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sosiaalihuoltolain ja ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvveluista annetun lain muuttamisesta sekä niihin liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 231/2021 vp

Lakialoite LA 37/2020 vp

Toimenpidealoite TPA 88/2020 vp

Valiokunnan mietintö StVM 12/2022 vp

Toinen käsittely, ainoa käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Toiseen käsittelyyn ja ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Nyt voidaan toisessa käsittelyssä hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. Lopuksi päätetään ainoassa käsittelyssä toimenpidealoitteesta.

Avaan keskustelun. — Edustaja Laiho, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.04 **Mia Laiho kok:** Arvoisa puhemies! Käsitlemme nyt niin sanottua vanhuspalvelulain toista osaa, ja tähän kokoomus on jättänyt vastalauseen. Kerron ensimmäiseksi meidän vastalauseeseen sisältyvät lausumaehdotukset:

”Eduskunta edellyttää, että hoitajamitoituksen toimeenpanossa varmistetaan henkilöstön saatavuus eikä sillä heikennetä kotihoitoa ja aiheuteta sulkemisia ympärivuorokautisessa hoidossa.”

Toiseksi: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo kiireellisellä aikataululla esityksen, jossa voitaisiin hyödyntää teknologisia mahdollisuuksia ja etäpalveluita sekä kotihoidossa että ympärivuorokautisessa hoidossa ja hoivassa.”

Kolmanneksi: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo viipymättä esitykset sote-alan työvoiman saatavuuden turvaamiseksi lyhyellä ja pitkällä aikavälillä.”

Neljäntenä: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo eduskuntaan lakiesityksen ympärivuorokautiseen hoivaan pääsyn valtakunnallisista yhtenäisistä kriteereistä.”

Nämä ovat siis kokoomuksen vastalauseen mukaiset lausumaehdotukset.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esittämät lakimuutokset eivät paranna vanhusten hoitoonpääsyä eivätkä vastaa vanhustenhuollon haasteisiin tai tuo ratkaisuja sen ongelmiin. Tätä lakiesitystä odotettiin paljon, ja siltä odotettiin paljon nimenomaan kotihoidon tilanteen parantamiseksi. Kokoomus on kuitenkin huolissaan siitä, että tämä esitys ei tule aiheuttamaan sitä, että henkilöstöä käytettäisiin järkevällä tavalla niissä tilanteissa, missä sitä tarvitaan, ja kun huomioidaan ensimmäiseen vanhuspalvelulakiin liittyvä hoitajamitoitus, tämä tulee entisestään pahentamaan kotihoidon tilannetta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 80/2022 vp

Henkilöstön riittävyyteen liittyvien riskien lisäksi tulisi myös huomioida hyvinvointialueiden tosiasialliset mahdollisuudet toimeenpanna esitys. Jo ennestään vaikeassa palvelujen järjestämisen tilanteessa esitys lisää palvelujen järjestäjille uusia velvoitteita, kuten esimiesten velvoitteiden ja työkuorman kasvattaminen, vuorokaudenajasta riippumaton kotihoito ilman riittävää resursointia ja turvapalvelujen järjestämisen vaatimusten tiukentaminen.

Jo lausuntokierroksella monet lausunnonantajista arvioivat, että esityksessä kotihoidon palveluiden hoitajapulnan paikkailuyritys jää puolitiehen ja esityksessä konkreettiset toimet henkilöstön riittävyyden turvaamiseksi jäävät puuttumaan. Itse esityksessäkin todetaan useissa kohdissa, että henkilöstön heikko saatavuus aiheuttaa riskin sekä uudistuksen ykkösvaiheen — eli ympärivuorokautisen hoidon henkilöstömitoituksen — että toisen vaiheen eli kotihoidon henkilöstön riittävyyden varmistamisen toimeenpanolle. Lisäksi todetaan, että henkilöstön heikko saatavuus voi aiheuttaa sen, että asiakkaiden tarvitsemia ympärivuorokautisia tai kotihoidon palveluja ei voida toteuttaa laadukkaasti, tai jopa sen, että niiden saatavuus saattaa heikentyä.

Arvoisa puhemies! Pelkästään johdon vaatimusten kiristämällä tai lakivelvoitteilla ei hoideta vanhusten tilannetta yhtään paremmaksi. Me tarvitsemme monia eri ratkaisuja vanhustenhoidon tilanteen kehittämiseksi. Yksi merkittävä on tietenkin työvoiman saatavuus, toisena rahoitus, kolmantena hoiva-avustajien käytön mahdollistaminen, digitalisatio ja sen hyödyntäminen sekä kotihoidossa että ympärivuorokautisessa hoivassa, turvaauttamisen säännösten tarkastelu, kriteerit ympärivuorokautiseen hoivaan tarvittaisiin valtakunnallisesti, ja väliaikaiseen asumiseen liittyy myös tässä lakiesityksessä monia epäselvyyksiä, jotka tarvitsisivat tarkentamista.

Tämä vanhuspalvelulaki ei myös millään muotoa ota kantaa omaishoidon tilanteeseen, ja omaishoidon hyödyntäminen yhtenä mahdollisena hoivan muotona tulisi mahdollistaa selkeästi paremmin kuin tällä hetkellä sitä käytetään. Se on nimenomaan inhimillinen vaihtoehto mutta myöskin taloudellisesti järkevä, ja sille pitäisi olla hyvät kannusteet.

Arvoisa puhemies! Kokoomus on esittänyt tälle lakiesitykselle vastalauseen. Tämä ei paranna vanhusten tilannetta vaan paikoin sitä jopa huonontaa, mutta vanhustenhoidon osalta seuraava hallitus joutuu asiaan puuttumaan ja korjaamaan näitä nykyisen hallituksen aiheuttamia ongelmia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Juvonen, olkaa hyvä.

17.10 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Tällä hallituksen esityksellä halutaan vahvistaa kotihoidon resursseja ja laatua, kehittää asumisen välimuotoisia ratkaisuja ja palvelujärjestelmää, tehostaa omavalvontaa ja vanhuspalvelujen johtamista ja ottaa käyttöön teknologisia ratkaisuja iäkkäiden henkilöiden kotiin annettavissa palveluissa, ja tavoitteena on selkeyttää tehostetun palveluasumisen ja muun palveluasumisen välistä eroa sekä asiakkaan hoidon ja huolenpidon tarpeisiin vastaavien sosiaalihuoltolain palvelujen kokonaisuutta.

Arvoisa puhemies! Lain sisällössä on hyviä asioita, mutta myös me perussuomalaiset olemme jättäneet tähän vastalauseen ja lausumia, niin kuin myös pykälämuutosesitykset, joista viime viikolla täällä äänestettiin, ja esittelen tässä nyt meidän lausumat.

Mehän äänestimme viime viikolla muun muassa siitä, että kotihoidon riittävyyden turvaaminen tulisi varmistaa sillä tavalla, että kun henkilöstöä puuttuu, niin se tulisi ilmoittaa

Pöytäkirjan asiakohta PTK 80/2022 vp

valvontaviranomaiselle. Tämä oli perussuomalaisten yksi esitys. Esitimme myös, että käyttövara, joka hallituksen esityksessä on 164 euroa, sen sijaan olisikin 250 euroa, ja mikä tärkeintä me esitimme, että iäkkäälle henkilölle tulisi antaa subjektiivinen oikeus ympärivuorokautiseen hoivapaikkaan ja päätös siitä tulisi antaa kuukauden sisällä eikä kolmen kuukauden, kuten hallituksen esityksessä on. Meidän lausumat liittyvät juurikin näihin asioihin.

Puhemies, etsin tästä ne lausumat.

Lausuma yksi: ”Eduskunta edellyttää, että tilanteessa, jossa inflaatiokehitys on poikkeuksellisen voimakasta, hallitus ryhtyy toimenpiteisiin sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain muuttamisesta annetun lain 7 c §:n mukaisen käyttövaran indeksikorotuksen ylimääräisen indeksitarkistuksen toteuttamiseksi tiheimmällä tarkasteluvälillä.” Tällä haluamme turvata sen, että korotukset ovat asianmukaisia ja iäkkäällä on mahdollisuus pärjätä sillä käyttövarallaan.

Lausuma kaksi: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo eduskunnalle esityksen asiakkaan henkilökohtaiseen käyttöön jäävän käyttövaran nostamiseksi 250 euroon kuussa vielä tällä eduskuntakaudella.” Perussuomalaisten mielestä 164 euron käyttövara on täysin riittämätön.

Lausuma kolme: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus varmistaa kotihoidon resurssien sekä pitkäaikaisen laitoshoidon paikkojen riittävän tason ja selvittää kotihoidon henkilöstömitoituksen tarpeen.” Olemme täällä eduskunnassa puhuneet lukuisia kertoja myös siitä, että kotihoidossa tulisi olla henkilöstömitoitus, ja valitettavasti sekin jää puuttumaan tästä hallituksen esityksestä.

Lausuma neljä: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee eduskunnalle esityksen, jossa apulaisoikeusasiamiehen esittämällä tavalla ympärivuorokautisesta palveluasumisesta säädetään subjektiivinen oikeus silloin, kun henkilön kunto sitä edellyttää.” Tämä subjektiivinen oikeus iäkkäälle ympärivuorokautiseen hoivaan on avainkysymys siinä, että voimme turvata potilasturvallisuuden ja iäkäs saa sen avun sillä hetkellä kun tarvitsee.

Lausuma viisi: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin sosiaali- ja terveysalan koulutuksen aloituspaikkojen määrän lisäämiseksi riittävälle tasolle vastaamaan väestön ikääntymisestä, käsiteltävästä esityksestä sekä hoitotakuusta johtuviin kasvaviin resurssitarpeisiin. Henkilöstöpula on meillä akuutti — tänä kesänäkin suljetaan monia yksiköjä, koska henkilöstöä ei ole, eikä edes opiskelijoita ole saatu kesätöihin.

Lausuma kuusi: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin, joilla parannetaan hoitoalan veto- ja pitovoimaa henkilöstöresurssien riittävyyden varmistamiseksi tilanteessa, jossa kotihoidon henkilöstöpula on jo nykyisellään akuutti ongelma.

Lausuma seitsemän: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin varmistukseen, että kaikilla hoitotyössä toimivilla on riittävä kansalliskielen taito, ja tarvittaessa ryhtyy toimenpiteisiin, jotta kielikoulutuksen mahdollisuus sote-alalla toteutuu.” Riittävä kielitaito on avain hyvään hoitoon ja potilasturvallisuuteen.

Lausuma kahdeksan: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin varmistukseen, että ikääntyvien hoivapalveluissa lääkehoidon parissa työskentelevillä henkilöillä on tehtävänsä soveltuva lääkehoidon koulutus.” Tämä on myös avain hyvään potilasturvallisuuteen.

Ja viimeinen lausuma: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa välittömän ja välillisen työn jakautumista sekä työkuormaa ikääntyvien hoivapalveluissa ja ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin henkilöstön työssäjaksamisen varmistamiseksi.”

Pöytäkirjan asiakohta PTK 80/2022 vp

Vielä muistutuksena, että pidämme erittäin tärkeänä, että tällä lakiesityksellä ei kierretä henkilöstömitoitusta sillä, että ikääntyneelle ei anneta hoivapaikkaa ympärivuorokautiseen hoivaan. Mikäli näin tehdään, silloin ikääntynyt huonokuntoinen asiakas jää ilman lain antamaa henkilöstömitoituksen suojaa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Reijonen, olkaa hyvä.

17.15 Minna Reijonen ps: Arvoisa herra puhemies! Aluksi haluan tuoda esille, että kannatan edustaja Juvosen tekemiä hyviä lausumaehdotuksia. Myös aiemminhan tästä asiasta käsiteltiin vastalauseita ja pykälämuutosesityksiä, ja ne olivat myös kannatettavia, ja nyt hän on meillä käsittelyssä tämä sosiaalihuoltolaki ja ikääntyvien asioita koskeva laki.

Täällä on hyviäkin asioita, mutta perussuomalaiset kiinnittävät nyt semmoisiin asioihin huomiota, mitkä täältä ovat jääneet pois, ja sen takia meillä niitä lausumia on tähän tehty.

Niitä lausumia, mitä on nyt tehty, on muun muassa tehty tähän sote-alan henkilöstön koulutukseen liittyen. Se on hirveän tärkeätä, että siellä aloituspaikkoihin kiinnitetään huomioita, että sote-alalle saadaan niitä henkilöitä töihin ja koulutukseen. Tähän asiakasmaksulakiin: On myös huomioitava, miten näiden ihmisten asiakasmaksuille käy, ja tähän kannattaa sitä inhimillistä puolta miettiä. Myös vanhuksille on jätävä rahaa omaan käyttöön, siihen perussuomalaiset haluavat kiinnittää huomiota ja kodinhoitoresursseihin — niistä on ollut kovasti puhe, ja niitä on nostettu esille moneen otteeseen. Henkilöstöä on oltava riittävästi.

Monta muutakin asiaa nousi esille edustaja Juvosen tekemissä lausumissa — myös lähehuoltoon se, että on oltava koulutusta myös tähän asiaan — elikkä monta asiaa on siellä, mihinkä pitää vielä kiinnittää huomiota. Kuitenkin me kaikki vanhenemme. Ei ole ihmistä vielä keksitty, joka ei vanhene, eikä tulla keksimään, eli jossakin vaiheessa myös jokaista itseämme kohtaa vanhuus, ja varmasti on tärkeää, että huomioimme jo nyt näitä tulevaisuudennäkymiä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Koulumies, olkaa hyvä.

17.17 Terhi Koulumies kok: Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Laihon tekemiä esityksiä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mattila poissa. — Edustaja Salonen, olkaa hyvä.

17.18 Kristiina Salonen sd: Arvoisa puhemies! Kun työskentelin aikoinani vanhustyössä, ajattelin usein, että tarvitaan lainsäädäntöä ja lainsäädännöllä voitaisiin korjata vanhus-tenhuollon epäkohdat. Silloin sellainen lainsäädäntö puuttui, ja näin paljon tarvetta nimenomaan lainsäädännölliselle säätelylle vanhuspalveluiden osalta. Kun sitten vanhuspalvelulaki aikanaan saatiin aikaiseksi, iloitsin siitä suuresti, pidin sitä isona uudistuksena suomalaisissa sosiaalipalveluissa.

Yhtä suuresti olen iloinnut tämän kauden alussa siitä, että vanhuspalvelulakia on haluttu uudistaa ja parantaa niitä lainsäädännön epäkohtia, joita olemme vaikka viime kaudella nähneet julkisuudesta — vanhuspalveluiden heikkoa tilaa. On myöskin haluttu lisätä rahoi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 80/2022 vp

tusta, ja tämä on ollut selvä poliittinen viesti, että haluamme panostaa vanhusten hyvinvointiin, haluamme parantaa palveluita suomalaisessa vanhustenhoidossa.

Huomaan nyt muutamia vuosia myöhemmin tuntevani suurta turhautumista. Hyväkään poliittinen tahto, lainsäädännölliset uudistukset ja lainsäädäntö eivät vielä takaa sitä, että asiat muuttuisivat välittömästi. Kohtasimme koronapandemian, ja sen myötä olemme kohdanneet yhä pahenevan henkilöstöpulan. On selvää, että suurin este lainsäädännön toteutumiselle poliittisen tahdon mukaisesti on nyt osaavan henkilöstön saaminen alalle. On siis ensiarvoisen tärkeää, että ratkaisemme myös osaajapulan, jotta tämäkin vanhustalvelulainsäädännön kakkonen saadaan voimaan, saadaan tehtyä ne parannukset, joita olemme tavoitelleet.

Erityisesti haluan nostaa tästä kakkospaketista nyt kaksi kohtaa esille: Toinen on kotipalvelu, jossa tehdään laajennus kotipalveluun henkilöstön tarpeen mukaan vuorokaudenajasta riippumatta, ja tämä siis tarkoittaa nyt lähinnä yöaikaan tulevaa lisäystä. Toinen iso asia, jonka myös haluan nostaa tähän esille, on monimuotoiset asumismuodot. Olemme pitkään puhuneet siitä, että Suomessa tuntuu olevan vallalla, että vanhukset saavat apua joko kotipalvelun kautta tai sitten ympärivuorokautisen hoivan kautta. Kuitenkin on olemassa joukko vanhuksia, jotka kokevat kotona olevansa heitteillä, mutta eivät vielä tarvitse ympärivuorokautista apua — kuten esimerkiksi vaikka muistisairaat tai yksinäisyydestä, pelokkuudesta, ahdistuksesta kärsivät vanhukset. Nämä ovat nyt olleet ikään kuin väliinputoajia, joille ei ole tuntunut löytyvän oikeaa palvelumuotoa, ja tässä lainsäädännön uudistuksessa keskeistä on juuri tämä, että nyt halutaan ikään kuin lainsäädännön avulla luoda puitteet sille, että tähän väliin tulee niin sanottua yhteisöasumista juuri tälle kohdejoukolle.

Lakiin tulee siis ylipäänsä kirjaus asumisen strategisesta suunnittelusta. Erilaisten asumispalvelumuotojen toteuttaminen samassa kokonaisuudessa on jatkossa myöskin mahdollista, ja tämä tuo varmasti houkuttelevammaksi myöskin asumispalvelujen tarjoajille sellaisen palvelun muodon, jossa ei vielä tarvita sitä kaikkein vaativinta tukimuotoa, mutta jossa ei täysin asuta ikään kuin erilläänkään, vaan esimerkiksi vaikka ruokailuhetket voivat olla yhteisöllistä asumista. Siellä voi olla naapuriapua, siellä voi olla jopa vaikka erikäisiä ihmisiä asumassa, jolloin syntyy sitten myöskin esimerkiksi vaikka ulkoilutuksen kautta luonnollista kanssakäymistä ja siten ehkä sellaista luonnollista turvaakin ikäihmisille.

No, sitten tämä yöaikainen kotipalvelu kotona asuvien osalta. Olen käynyt oman ison taisteluni menneiden vuosien aikana sen osalta, että meillä oli aikamoinen villi tilanne, jossa esimerkiksi monet kunnat tarjosivat yöaikaan ikäihmisille apua vartiointiliikkeiden kautta, ja ensiapukoulutuksen omaava vartija voisi tulla auttamaan yöllä kotiinsa kaatunutta vanhusta turvahälytyksen perusteella. Tiedänpä jopa tapauksia, joissa esimerkiksi sitten suoritettiin katetripussien vaihtoa ja muuta jo hyvin hoidollista tehtävää, ja tämä oli mielestäni väärin, koska tämä tehtiin ainoastaan taloudellisista syistä. Pidettiin liian kalliina sitä, että yöaikaan olisi myöskin saatavilla kotipalvelua. Nyt sitten tässä halutaan tarjota kotipalvelu myöskin yöaikaan, ja minä uskon, että tämä tulee nyt muokkaamaan sitten myöskin sitä kentän toimintaa entistä oikeampaan suuntaan. Siellä henkilöstön kelpoisuus määräytyy palvelun sisällön perusteella, ja tämä on tarkoituksenmukaista. Juuri tämä esimerkini tästä katetripussista — ei varmasti ole tarkoitus, että tällaisen palvelun antaa joku, joka ei ole alaan saanut koulutusta. Mutta sitten taas meillä on tilanteita, joissa ulkoiluapua antaa ainoastaan vaikka lähihoitaja, ja voisimme saada ulkoiluavun huomattavasti muullakin

Pöytäkirjan asiakohta PTK 80/2022 vp

koulutuksella kuin lähihoitajan koulutuksella. Katson siis, että tässä mennään oikeaan suuntaan.

Ehkä lopuksi vielä, puhemies, nostan esille täältä perustuslakivaliokunnan esityksen mukaisesti — oli näiden turva-auttamispalveluiden osalta vähän ongelmaa. Käytännössä se taisi olla teknistä ongelmaa, jonka vuoksi tämä pykälä poistettiin kokonaan. Siellä lakiehdotuksessa olevassa pykälässä kuitenkin määriteltiin, että avunantaja on tehtävään soveltuva sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilö. Minä toivon, että nyt kun tämä menee jatkovalmisteluun, niin täältä ei kuitenkaan poistu näitä laadullisia kriteereitä, jotka määrittelevät myöskin esimerkiksi tämän avunantajan kelpoisuusehdot, [Puhemies koputtaa] koska tämä jatkossa turvaisi sen, että meillä on ammattilainen auttamassa näissä yöhälytysturvatilanteissakin.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kiljunen, Kimmo, olkaa hyvä.

17.25 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Minusta on arvokasta, että eduskunta käy keskustelua näistä ikäihmisille ja vanhuksille suunnattavista palveluista. Harmi, että se tapahtuu vähän näin myöhään. Meillä oli tuo lisätalousarviokeskustelu tuossa tietysti päällä, ja tämä iso teema jäi tänne loppuun.

Arvokkaita puheenvuoroja on tässä jo tähän mennessä tästä aiheesta käytetty, ja kuten edustaja Salonen tässä aloitti oman puheenvuoronsa ja totesi, me saatiin vanhuspalvelulaki aikaiseksi, mutta meillä on ollut aidosti isoja ongelmia sekä nimenomaan ikääntyneiden ihmisten hoivapalveluissa että myöskin heidän tulokehityksessään — eläketurvassaankin on ongelmia. Laveasti ottaen meillä on ollut aikaisemmin aika vaikeita hallituskausia, joissa ei ole selkeästi panostettu ikäihmisiin siitä huolimatta, että meillä yli 65-vuotiaiden määrä on jo 1,4 miljoonaa ihmistä, eli lähes neljäsosa väestöstä on yli 65-vuotiaita — iso ryhmä ihmisistä.

Luonnollisesti merkittävin osa näistä yli 65-vuotiaista ei tarvitse mitään julkisia vanhuspalveluja, vaan he tulevat hyvin itsellisesti toimeen, ja silloin tämä eläketurva on melkein isompi kysymys, mutta tämä hallitus — samoin kuin sitä edeltävä hallitus, Rinteen hallitus ja Marinin hallitus samalla hallitusohjelmalla liikenteessä — on ollut itse asiassa neljännesvuosisataan ensimmäinen hallitus, joka on selkeästi panostanut ikäihmisiin useissa eri lohkoissa. Se näkyy myöskin tässä esityksessä, jossa halutaan nyt nimenomaan kotipalvelua tehostaa. On otettu hoivamitoitus käyttöön — meillä oli tämä hoivatalojen kriisi päällä eduskuntavaalien alla, ja hyvä, että hallitus siihen vakavasti tarttui. Meillä on myöskin kiirettömään hoitoon pääsyyn haluttu panostaa vahvasti. Vanhusasiavaltuutettu on nimetty. Meillä on myöskin tehty korotuksia kansaneläkkeisiin ja takuueläkkeisiin, ja viimeksi tehdään ylimääräinen indeksikorotuskin 1.8. alkaen. Isoja asioita on tehty.

Kun olemme vähentäneet ja pyrkineet tietoisesti vähentämään laitoshoivaa ja pyrkineet siihen, että ihmiset voisivat asua kotona niin pitkään kuin se on luontevaa ja mahdollista, niin on aivan oikein, että hallitus hallitusohjelmaa myöten on kirjannut ylös myöskin kotipalvelujen kehittämisen. Tämä esitys juuri nyt tässä tarttuu tähän kotipalvelujen kehittämiseen, jotta iäkkäimmät ihmiset voisivat luontevasti asua sellaisessa ympäristössä, joka on heille luontevin. Se voi olla myöskin yhteisöasumista, mihin tässä nyt viitattiin edustaja Salosen puheenvuorossa tuossa aikaisemmin. Kun mieluummin monet haluavat asua jopa kotona ihan perinteisessä muodossa, niin jotta se nyt olisi mahdollista, se vaatii sitä, että

Pöytäkirjan asiakohta PTK 80/2022 vp

yhteiskunta tulee vastaan, ja tämä kotihoito ja erilaiset kotipalvelut ovat siinä sitten aivan avainasemassa. On tärkeää, että me nyt kiinnitämme tähän huomiota ja myöskin tähän asiaan tartumme juuri tässä kohdassa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Juvonen, olkaa hyvä.

17.28 Arja Juvonen ps: Kiitos, arvoisa puhemies! Kun kotihoito laajenee nyt yöaikaan toteutettavaksi tässä hallituksen esityksessä, niin meille perussuomalaisille on äärettömän tärkeää se, että yöaikaan kotihoitoa toteuttavalla henkilöllä on koulutus siihen tehtäväänsä. Olen tehnyt 15 vuotta itse sitä yötyötä hoitajana ollessani, ja tunnistin ne riskit ja vaarat, mitä, edustaja Salonen, hyvässä puheenvuorossa totesitte. Siellä voi olla erilaisia tapaturmia ja ensiavun tarvetta kuten myös jatkohoitoon lähettämisen arviointia, ja silloin on tärkeää, että henkilöllä, joka sinne ikääntyneen ihmisen kotiin menee, on ymmärrys ja tietotaito reagoida näihin äkillisiin tilanteisiin. Eli henkilöstökoulutus on kyllä avainasemassa.

Välitön ja välillinen työ on tärkeä erottaa henkilöstön keskuudessa. On äärettömän merkityksellistä se, että henkilö, jolla on se oikea ja riittävä koulutus, osallistuu siihen välittömään hoitotyöhön, eli se on juuri sitä asiakkaan ja ihmisen lähellä tehtävää työtä. Sitten se välillinen työ on kaikkea muuta, ja esimerkiksi hoiva-avustajat voivat tehdä sitä välitöntä työtä tiettyyn asiaan saakka — on tärkeää, että esimerkiksi lääkekoulutus on kohdallaan.

Nostan muutamia huomioita vielä esille. Valvirahan huomautti, että sosiaalihuoltolain 46 c §:n mukaisen yhteisöllisen ja ympärivuorokautisen asumisen yhdistämisessä henkilöstömitoituksen valvonta on hankalaa. Se meidän tulee muistaa. Korostan vielä sitä, että apulaisoikeusasiamies nosti esiin sen kysymyksen, että koskeeko kotihoidon ja tukipalvelujen henkilöstöä samat vaatimukset ja miten kotihoito ja tukipalvelut eroavat toisistaan, kun niillä on lähtökohtaisesti samat saantiedellytykset. Apulaisoikeusasiamies esittikin ympärivuorokautisen palveluasumisen säätämistä subjektiiviseksi oikeudeksi.

Tässä on kyllä seuraavalla hallituksella sitten näytön paikka, koska tämä hallitus ei tätä asiaa pysty maaliin viemään ja vanhuslaki ei ole valmis eikä ikäihmisten hoito ole vielä priimaa meillä Suomessa. Meillä on paljon tehtävää. Ne, jotka työskentelevät siellä ruohonjuuritasolla, tuntevat ne haasteet päivittäin, ja heitä meidän tulee kuulla, jotta löydämme ratkaisuja siihen, että saamme sitä henkilöstöä, kuin myös saamme ikääntyneen äänen esiin. Henkilöstön saatavuudessa: Palkkakysymykset, työajat — muun muassa vuorotyö on raskasta — toki koronakriisin paineet — moni on jättänyt alan — lisäkoulutuksen mahdollisuus. Mutta näkisin myös, että esimerkiksi harjoittelun tulisi olla opiskeluaikaan palkallista. Milloin keskustelemme siitä, että opiskelijoilla olisi mahdollisuus saada [Puhemies koputtaa] hoitoalalla opiskellessaan myös palkkaa tehdystä harjoittelutyöstä?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Reijonen, olkaa hyvä.

17.31 Minna Reijonen ps: Arvoisa herra puhemies! Käsittelemme asiaa, joka koskettaa nyt vanhuksia, ja tässä nousivat esille nämä turvapuhelimet. Ja sitten myös omaishoito on semmoinen tärkeä asia, mitä ei ole vielä oikeastaan nostettu esille. Tietysti olen hirveän harmissani, että hallitus ei ole omaishoitoon nyt kuitenkaan tekemässä enää mitään, eli ei ole tulossa esimerkiksi omaishoidon tukeen tukea, että se olisi verotonta — siitä olen todella harmissani.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 80/2022 vp

Mutta ihan nämä turvpuhelimet haluan ottaa esille. Olen seurannut tavallaan läheltäkin näitä tilanteita, ja tässä taannoin sattui tapaus. Kuulin, että henkilöllä oli turvpuhelin ja hän oli hirveän onnellinen siitä, että turvpuhelin nyt sitten on. Mutta sitten kuinka olla-kaan kuulin, että tämä ei olekaan yöaikaan käytössä, niin jotenkin en näe järkeä semmoisessa turvpuhelimessa, jota ei voida yöaikaan käyttää. Varsinkin tuolla kauempana, jos ei asuta kaupungin alueella, niin on vielä kauempana kaikki palvelut. Jotenkin tuntuu aika vaaralliselle antaa ihmiselle semmoinen turvpuhelin, mitä ei voi käyttää yöaikaan. Aika hälyttävälle tuntuu.

Sitten tuli kerran tässä esille tapaus, että henkilölle oli turvpuhelin suositeltu, mutta oli käynyt ilmi, että kodin pesutiloissa kuitenkin tämä turvpuhelin ei olisi toiminut. No, siinä on sitten aikamoinen riski, ja voi sattua ja on sattunutkin semmoisia tapauksia, että henkilö on sitten kaatunut siellä pesuhuoneessa ja kenties päivän, parikin, ollut ilman minkäänlaista hoitoa kenenkään tietämättä, että hän on siellä ollut kaatuneena. On voinut olla diabetesta ja kaikkea siinä ohella. Totta kai hän on kuitenkin selvinnyt siitä, mutta aikamaisia tärskyjä tällaiset tapaukset ovat.

Jotenkin tämä turvpuhelinhomma pitäisi hoitaa silleen valtakunnallisesti eikä sillä tavalla, että se on kuntakohtaisesti. Tietysti sote-alueet on, mutta jotenkin tuntuu, että ollaan-ko siinä joskus menossa bisnes edellä vai auttaminen edellä, mutta kuitenkin tähän pitäisi kiinnittää enemmän huomiota. Nykyaikana kun jotenkin tuntuu, ettei tarvitse kuin ajatella jotain asiaa, niin jotkut mainostajat tietävät, ja alkaa somessa mainoksia siihen aiheeseen liittyen, niin tuntuisi, että tällaiseksi päivänä olisi helppo kehittää semmoiset systeemit, mitkä olisivat oikeasti toimivia eivätkä missään nimessä tällaisia vajaakäyttöisiä. Ne kuitenkin maksavat asiakkaille aika paljon. Tähän turvpuhelintekniikkaan pitää kiinnittää enemmän huomiota.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kiljunen, Kimmo, olkaa hyvä.

17.33 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Kuuntelin huoneestani edustaja Juvosen puheenvuoron, ja jos ymmärsin oikein, niin teillä on lausumaesitys siitä, että erilaisiin vanhushpalveluihin liittyvään tukimuotoon — tai muihin vastaaviin tehtäviin indeksikorotuksiin, johtuen tästä voimakkaasta inflaation tilanteesta, jossa me parhaillaan elämme — pitäisi tehdä aikaistettu indeksikorotus. Ajatus tuntuu erittäin hyvältä, se vastaa myöskin hallituksen huutoon siinä kohdassa, kun sekä kansaneläkkeistä takuueläkkeisiin tehtiin tämä aikaistus siten, että 1.8. tehdään tämä korotus, koska kaikkein pienituloisimmilla ihmisillä on tosi suuri tuska siinä, että elintarvikkeiden hinnat tietysti ovat nousseet, liikenteen kustannukset ovat todella rajusti nousseet, nämä energiakustannukset ovat rajusti nousseet. Tässä jos missä täytyy hallituksen tulla vastaan, ja hallitus on tullut vastaan.

Ainoa ongelma, arvoisa puhemies, on tietenkin edelleen se, että perusvanhuuseläkkeen saamisessa — eli työeläke, myös 80 prosenttia eläkeläisistä saavat työeläkettä, se on meidän varsinainen vanhuuseläkkeemme — nyt on sitten aukko, erittäin iso aukko. Eli valtaosa eläkeläisistä ei pääse tällaisen aikaistetumman indeksikorotuksen piiriin siitä syystä, että se tapahtuu lakisääteisesti vasta 1. päivä tammikuuta. Meillä on ollut aikaisemmin vastaavasti voimakkaiden hinnankorotusten aikaan vuosina 1977, 1984 — kun on ollut öljykriisi päällä — tämä, että puolivuositain on tarkistettu työeläkkeen indeksia, ja tässä suhteessa pitäisi kyllä tähän asiaan vakavasti tarttua. Siinä mielessä tukeudun kyllä tuohon

Pöytäkirjan asiakohta PTK 80/2022 vp

edustaja Juvosen näkemykseen siitä, että ylipäättänsä indeksikorotuksissa tämä voimakas inflaatio täytyisi nyt huomioda, ja silloin tultaisiin iäkkäämpiä ihmisiä vastaan.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mattila, olkaa hyvä.

17.35 Hanna-Leena Mattila kesk: Arvoisa puhemies! Pyysin tämän puheenvuoron siksi, että haluan kiittää peruspalveluministeri Aki Lindéniä ikääntyvien ihmisten neuvolatoiminnan sisällyttämisestä vanhuspalvelulain toista vaihetta koskevaan lakikokonaisuuteen. Haluan kiittää myös edustajakollegoita Veronica Rehn-Kiveä ja Pia Kaumaa sekä monia muita hyvästä yhteistyöstä seniorineuvolatoimintaa koskevassa lakialoitteessa. Kiitos myös valiokunnan muille jäsenille myötämielisyydestänne hyvän asian puolesta. Voimme katsoa onnistuneemme lakialoitteen tavoitteessa jalkauttaa ikääntyvien neuvolatoiminta uusille aloittaville hyvinvointialueille.

Kun alkuvuodesta ryhdyimme sosiaali- ja terveysvaliokunnassa kuuntelemaan asiantuntijoita tässä vanhuspalvelulakikokonaisuudessa, valkeni minulle ikääntyvien toimintakykyä vahvistavan lain kohdalla, ettei ikäihmisten neuvolatoimintaa mainittu siellä sanallakaan. Kun kysyin maamme johtavilta vanhusasiantuntijoilta, mitä mieltä he ovat tästä toiminnasta, ainoastaan yksi neljästä sillä hetkellä kuultavana olleista edes vastasi kysymykseen ja siten, että se on varmaankin ihan hyvä, mutta ei hän tosiasiallisesti tiedä, mitä se pitää sisällään. Se tuntui minusta ihan erikoiselta, koska omassa seutukunnassani oli jo 20 vuoden ajan ollut aikuisneuvolatoimintaa, johon olivat kaikki niin kovin tyytyväisiä — niin käyttäjät kuin terveydenhuollon ammattilaiset. Tämä kertoo minulle siitä, että eri alueiden hyvät käytänteet eivät leviä muiden alueiden tietoisuuteen itsestään. Jos halutaan ikäihmisten neuvolatoimintaa uusille aloittaville hyvinvointialueille, täytyy se sisällyttää lakiin, jolla palveluja ikäihmisille suunnataan.

Seuraavien viikkojen aikana tuli selväksi, että eri puolilla Suomea on aikuisneuvolatoimintaa, mutta sisällöt saattavat vaihdella. Raahan kokemukset ovat eräitä pitkäaikaisimpia, joten näyttöä on kertynyt sen aidoista terveys- ja talousvaikutuksista. On tärkeää, että henkilöt kutsutaan neuvolaan, eivätkä käynnit jää pelkästään oman aktiivisuuden varaan. Nyt, kun Raahan seutukunnassa toimintaa on ollut parin vuosikymmenen ajan, on se vaikiintunut, eikä kukaan esimerkiksi väheksy neuvolan nimeä vain vauvoille tai lapsille kuuluvaksi. Kutsua oikein odotetaan, ja siitä kertoo neuvolakäyntien korkea peittävyys: peräti yhdeksän kymmenestä noudattaa kutsua. Tarkastuksissa käydään läpi henkilön fyysinen, henkinen ja sosiaalinen kokonaisuus, jatkotoimenpiteitä tulee tarvittaessa. Iso hyöty tulee jo siitä, että joka kolmannelta kävijältä löydetään piilevä sokeritauti, jonka puhkeaminen pystytään estämään liikunta- ja ravinto-ohjauksella. Kuluja toiminnasta tulee lähinnä tehtyjen testien muodossa. Raahan seutukunnassa toiminta ei ole vaatinut henkilökunnan lisäämistä, sillä tarkastukset on keskitetty kesäkuukausille ja niitä ovat tehneet kouluterveydenhoitajat.

Arvoisa puhemies! Ikääntyvien toimintakyvyn vahvistamiseen on pakko laittaa resursseja, sillä heidän odotetaan asuvan omissa kodeissaan yhä pidempään. Kun ikäihmisen fyysistä, henkistä ja sosiaalista toimintakykyä ryhdytään vahvistamaan määrätietoisesti silloin, kun keskimäärin siirrytään työelämästä eläkkeelle, saadaan hänelle lisää laatuvuosia. Sairastamista on vähemmän, ja henkilö pystyy hyväkuntoisena nauttimaan ansaituista eläkepäivistä. Yhteiskunnalle tulee niin ikään säästöä, kun esimerkiksi kakkostyyppin diabeteksen aiheuttamia hoitokustannuksia ei pääse syntymään.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 80/2022 vp

Olen iloinen, että nyt tämän toiminnan aloittaminen hyvinvointialueilla on lakisääteistä. Seuraavaksi olisi tärkeää saada yhtenäiset standardit neuvolatoiminnan sisällölle, sillä käytäntö on ollut kirjavaa niillä paikkakunnilla, joissa toimintaa on ollut. Ministeriön tehtäväksi jääkin — kuten valiokunnan lausumasta käy ilmi — tutustua Suomessa käytössä oleviin aikuisneuvolan malleihin ja saadun tiedon pohjalta laatia sisältö yhtenäisille käytänteille.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Salonen, olkaa hyvä.

17.39 Kristiina Salonen sd: Arvoisa puhemies! Aivan ensiksi täytyy kiittää valiokunnan edustajia tästä seniorineuvolasta. Tokikin, aivan kuten äsken kuulimme, meillä on olemassa ehkä eri nimelläkin olevia käytänteitä, kuten vaikka kutsu tietyille ikäluokalle, jossa sitten kotona on kartoitettu terveydentilaa ja palveluiden tarvetta. Mutta juuri tällaista, että meillä olisi joku yhteinen konsepti, jonka mukaisesti toimittaisiin ympäri Suomen, ei ole ollut, ja toivottavasti nyt sitten sen saamme tämän seniorineuvolakirjauksen myötä.

Minusta keskeistä siinä on juuri kaksi asiaa: ennaltaehkäisevyys — se, että voimme jo riittävän varhaisessa vaiheessa ehkä nähdä ne riskityypit, mitä henkilön kohdalla voi olla, tarjota apua niissä asioissa jo ennakoon — ja toiseksi se, että myöskin otetaan koppia ihmisen asiasta, usein myöskin omaisten huolesta. Se, että on olemassa joku yksi taho, yksi yhteydenotto — yksi luukku rumasti sanottuna — jonne voi oman huolensa kertoa ja kertoa omasta tilanteestaan, tuottaa jo helpotusta niin henkilölle itselleen kuin usein myöskin omaiselle. Tähän nykyiseenkin palveluiden moninaiseen verkkoon — olemme kuitenkin siinä mielessä onnekaassa tilanteessa, että palveluita onneksi on — ja niiden verkkojen väliin voi helposti ikäihminen tippua. Itse katson, että tämän ennaltaehkäisevyyden lisäksi toinen tärkeä asia seniorineuvolassa olisi juuri se, että ihminen kokisi, että on olemassa yksi taho, joka ottaa kopin asiasta, jotta ei itse tipu tai jotta ei itse joudu etsimään, missä olisi taho, joka voisi auttaa.

Arvoisa puhemies! Pyysin puheenvuoroa puhuakseni vielä henkilöstön määrästä. Edustaja Juvonen hyvin puhui siitä, että välittömän ja välillisen työn erottaminen on tärkeää nimenomaan työntekijöiden arjen jaksamisessa. Kuten ympärivuorokautisessa hoivassa oli tärkeää erottaa välitön ja välillinen työ, niin aivan yhtä tärkeää ne on erottaa myöskin kotihoidon osalta, on sitten kyseessä ateriaviemiset, pyykkihuolto tai hoivatoimenpiteet.

Jokaiselle työntekijälle, kun he lähtevät pois töistä, meidän pitäisi saada — sinne alan työntekijöille — sellainen tunne, että he ovat voineet tehdä työtä, johon he ovat saaneet koulutusta, eli koulutusta vastaavaa työtä, mutta he ovat voineet myöskin tehdä työnsä hyvin. Uskoisin, että se olisi jo merkittävä lisäys. Toki samanaikaisesti täytyy sanoa, että yhdenkään ikäihmisen koti ei saisi olla [Puhemies koputtaa] kuin hollituvan ovi, jossa ihmisiä tulee ja menee — kuitenkin pitäisi pitää aika kompaktina se joukko, joka ikäihmisen luona käy.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Reijonen, olkaa hyvä.

17.43 Minna Reijonen ps: Arvoisa herra puhemies! Tässä äsken edustaja Juvonen nosti hyvin esille kielitaitovaatimukset, ja perussuomalaiset ovat nostaneet esille, että nimenomaan tämä on hirveän tärkeä asia. Jos miettii monia vanhuksia, niin totta kai se, että suomen kielellä saa palvelua, on hirvittävän tärkeä asia. Aika harva vanhemmalla iällä haluaa

Pöytäkirjan asiakohta PTK 80/2022 vp

enää uusia kieliä opetella tai tulkkeja siellä käyttää, ja jottei tule niitä vaaratilanteita ja muuta, on todella tärkeää ja ihmisystävällisyyttä lisää, että omalla kielellä saa palvelua. Myös se, ettei tule niitä virheitä ja kaikenlaisia virheymmärryksiä. Toivon, että se kielitaitokysymys otetaan ihan kunnolla tosissaan.

Perussuomalaiset ovat sitä nostaneet esille, ja edustaja Juvonen viime puheessaan nosti sitä esille lausumaehdotuksissaan. Kiitoksia edustaja Juvoselle siitä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Juvonen, olkaa hyvä.

17.44 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies, kiitos! Palaan vielä tähän valiokunnan mietintöön.

Mehän totesimme, että kotihoidon toteutumisessa voidaan lisäksi hyödyntää muitakin teknologisia ratkaisuja asiakkaan turvallisuuden, hyvinvoinnin ja kotona suoriutumisen tueksi tai työntekijän työn helpottamiseksi, jos se tapahtuu asiakkaan yksityisyyttä kunnioittaen. Tämä on siis sosiaali- ja terveysvaliokunnan kanta. Perussuomalaiset olisivat tähän halunneet hieman tiukempaa kantaa liittyen teknologiaan ja potilasturvallisuuden varmistamiseen. Vuonna 2018 valtiosihteeri Martti Hetemäkihän totesi muistiossaan näin: ”Yksi lähihoitaja pystyy tekemään aamuvuorossa ainakin 20 ja iltavuorossa yli 40 virtuaalikäyntiä.” Kovasti tätä Hetemäen muistiota silloin kritisoin ja kommentoin. Muun muassa Yleisradio sen hyvin avasi artikkelissaan, ja silloin kuulimme, että Hetemäki oli ottanut tämän mallin Etelä-Karjalasta Eksoten kokeilusta, ja olisikin hyvä kuulla ja tietää, millä tavalla siellä Eksotessa nämä teknologiset ja virtuaaliset käynnit ovat toteutuneet ja mille ne siellä näyttävät.

Kyllä me kannamme suurta huolta siitä, että vaikka me todella tarvitsemme sen kaiken osaamisen ja hyvän teknologian kaikkialle sosiaali- ja terveydenhuollon alalle, sillä teknologialla ei voida korvata kaikkien ikääntyneiden luona käyntiä, ei voi korvata puhelinsoittoa eikä muullakaan teknologialla. Elikkä kun on huonokuntoisia iäkkäitä henkilöitä, niin kyllä heidän luokseen on mentävä. Tämä maailma ei muutu eikä teknologiaksi ihmisen hoitaminen muutu, vaan me tarvitsemme toinen toisiamme, me tarvitsemme hoitavia käsiä, ja me tarvitsemme apua, turvaa, kuuntelua, korvia, silmiä ja katsomista, ja sen takia teknologia ei sovellu kaikkeen. Eli kyllä minä toivon, että hallitusten minkään esityksen tavoitteena ei ole se, että lähihoitaja pystyisi tekemään aamuvuorossa ainakin 20 ja iltavuorossa yli 40 virtuaalikäyntiä heidän luonaan, jotka ovat todella huonokuntoisia.

Uskokaa tai älkää, meillä on valtava henkilöstöpula Suomessa, ja yhä useampi ikääntynyt hoidetaan omissa kodeissaan siellä neljän seinän sisällä, ja heidät pelastaa ainoastaan se, että he esimerkiksi eivät ymmärrä yöaikaan ulko-ovea avata ja kadota sinne yön pimeyteen, esimerkiksi muistisairaiden kohdalla. Eli kyllä meidän täytyy tehdä vielä kertaalleen täyskäännös ja kääntää ympäri tämä vanhuslaki ja miettiä, miten me saadaan turva ja tuki ikääntyneille ihmisille. Teknologia ei välttämättä sitä parasta turvaa tuo.

Kiitän kaikkia hyvästä keskustelusta. Uskon, että tavoitteemme on yhteinen, ja asiat eivät ole vielä valmiita.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kiljunen, Kimmo, olkaa hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 80/2022 vp

17.47 **Kimmo Kiljunen sd:** Arvoisa puhemies! Edustaja Mattila kiitti ministeri Lindénin tästä seniorineuvolaehdotuksesta, joka nyt sisällytettäisiin lakiin ja tulisi alueviranomaisille ja nimenomaan hyvinvointikeskuksiin nyt sitten keskeiseksi, lakisääteiseksi tehtäväksi. Tässä suhteessa täytyy kyllä muistaa myöskin hallitusohjelma, jossa on kirjattu tämmöiset kohdennetut hyvinvointitarkastukset iäkkäille ihmisille yhdeksi tavoitteeksi, johon kiinnitetään huomiota, ja tässähän sisältönä on tavallaan tämmöisen seniorineuvolajärjestelmän itu, mikä hallitusohjelmassakin näkyy.

Tämä seniorineuvolakeskustelu on erittäin tärkeä. Kiitos myöskin edustaja Mattilalle siitä lakialoitteesta, jonka olette tässä yhteydessä asiassa tehnyt, ja olette viitannut usein Raahen malliin. Kyllä, Raahessa on viety pitkälle tätä mallia. Itse asiassa tällä on pidempikin historia olemassa. Parikymmentä vuotta taaksepäin itsekin tein tästä lakialoitteen aikoinaan. Tiesin silloin, että Haminassa oltiin otettu ensimmäisiä askeleita seniorineuvolajärjestelmän perustamiseksi, ja myöskin Vantaalla otettiin askeleita sen suuntaan — osittain, kokeiluluonteisesti tietyissä kaupunginosissa. Ajatuksena tässä seniorineuvolassa on todella se, että ihminen voi käydä lääkärin, terveydenhoitajan, sairaanhoitajan tai fysioterapeutin puhuttelussa ilman, että hän on sairas, aivan samalla tavalla kuin lastenneuvolajärjestelmä toimii. Lapset eivät sairaita ole, vaan heidät tarkastetaan, heidän kuntonsa arvioidaan ja heille annetaan hyviä ohjeita sekä ravitsemuksesta, liikunnasta että toiminnallisuudesta, ja tätähän myöskin iäkkäät ihmiset tarvitsevat. Tässä pitäisi varmaan yrittää tehdä käytäntö koko maahan niin, että kun siirrytään eläkkeelle, tehdään tällainen hyvinvointitarkastus, ja mieluiten vaikka kerran viidessä vuodessa. Se olisi tavallaan mahdollisuus, joka tarjottaisiin iäkkäille ihmisille. Kuten täällä todettiin, ennaltaehkäisevyys on ylivoimaisesti tehokkain keino, halvinta terveydenhuoltoa.

Tässä suhteessa on hyvä ymmärtää, että neuvolajärjestelmä, joka Suomeen syntyi toisen maailmansodan jälkeen, syntyi tilanteessa, jossa meillä suuret ikäluokat olivat keskuudessaamme, ja tämä on ollut suomalainen innovaatio. Kansainvälisestikin on todettu, että neuvolajärjestelmä on ollut yksi niitä tekijöitä, joka on johtanut siihen, että imeväisyys- ja lapsikuolleisuus Suomessa on itse asiassa maailmanennätystasolla alhaisinta. Tässä suhteessa tämä on ollut merkittävä oivallus, ja nyt tämä sama oivallus oltaisiin toteuttamassa vihdoin ja viimein — vihdoin ja viimein — myöskin senioriväestölle. Tässä on iso aloite kyseessä, ja sitä täytyy kaikilla tavoilla tukea.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Laiho, olkaa hyvä.

17.50 **Mia Laiho kok:** Arvoisa puhemies! Se, miten ikääntyneiden palveluiden tarpeeseen vastataan tulevaisuudessa, on ihan avainkysymys siihen, millä tavalla me pystytään myöskin meidän palvelurakenteeseen ja kustannuskehitykseen vastaamaan. Mitä varhaisemmassa vaiheessa ongelmiin puututaan ja pystytään ylläpitämään ikäihmisten toimintakykyä, sitä parempi tietenkin niin heille itselleen henkisen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kannalta kuin myöskin yhteiskunnan kustannusten kertymisen kannalta. Sen takia on erittäin hyvä asia, että tänne vanhuspalvelulakiin saatiin nyt maininta myös näistä seniorineuvoloista. Kiitos vielä edustaja Mattilalle hyvästä puheenvuorosta, jossa toi tätä asiaa hyvin esille.

Tärkeää se on nimenomaan silloin, kun ihmiset jäävät pois usein työterveyshuollon piiristä ja sitten vähitellen alkaa tulla erilaisia muita tarpeita toimintaympäristöön liittyen — terveydellisiä ja sosiaalisia haasteita — ja että ne pystytään kartoittamaan ja reagoimaan

Pöytäkirjan asiakohta PTK 80/2022 vp

niihin riittävän ajoissa. Meidän yhteiskunta on kuitenkin muuttunut yhä teknispainotteisemmaksi, ja vaaditaan erilaista osaamista. Ikääntyneillä on vaara pudota tästä kolkasta digitalisaationkin myötä. Toivottavasti hyvinvointialueilla myöskin pystytään vastaamaan ja ottamaan ikäihmisistä koppi tietenkin yhdessä kuntien kanssa, koska yhdessä sitä terveyden edistämistä tehdään.

Haluaisin nostaa tästä vanhuspalvelulaista vielä muutaman kohdan esille. Täällä oli tämä vuorokaudenajasta riippumaton kotihoito, joka on hyvä edistysaskel siinä, että myös yöaikaan saa kotihoitoa. Tässä on kuitenkin huolellisesti seurattava tilannetta, ettei tämä johda siihen, että kynnys ympärivuorokautiseen hoivaan nousee. Tämä huoli esitettiin myös monissa asiantuntijalausunnoissa.

Toinen asia vielä, mikä olisi ollut toivottavaa, olisi ollut ottaa mukaan kriteerit ympärivuorokautiseen hoivaan, mutta ehkä sitten jatkossa seuraavissa lakiesityksissä, seuraavalla hallituskaudella — eli niin, että meidän ikäihmiset olisivat yhdenvertaisessa asemassa siinä, millä perustein ympärivuorokautiseen hoivaan päästään, ja että ne olisivat sekä omaisille että hoidettavalle ja ammattilaisille selkeät.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mattila, olkaa hyvä.

17.53 Hanna-Leena Mattila kesk: Kiitos puhemies! Innostuin pyytämään vielä yhden puheenvuoron edustaja Kiljusen puheenvuoron siivittämänä. Asioilla on monta kertaa tosiaan pitkä tausta. Aivan kuten edustaja Kiljunen kertoi, hän oli tehnyt lakialoitteen jo vuosia, vuosia taaksepäin, ja tämä on kaikkien meidän yhteinen hyvä asia, ja joskus käy tällä tavalla, että se viestikapula tulee kerrankin vietyä perille.

Omasta kohdastanikin voin sen sanoa, että harmittelen sitä, että toisaalta tämä tuli niin viime metreillä tässä meidän lakikokonaisuuden käsittelyssä, että olisi ollut tarpeen kyllä sitouttaa vielä enemmän eri eduskuntaryhmiä ja käyttää oikeasti aikaa tähän valmisteluun, koska tämä jää siltä osin kyllä vajavaiseksi, kun tässä ei ole näitä kansallisia standardeja mukana. Eli työtä kyllä tulee riittämään tämänkin asian tiimoilta, jotta saadaan niitä yhteisiä käytäntöjä, ja oma aikansa menee, että ministeriössä päästään tutustumaan eri alueitten ikääntyvien ihmisten neuvolatoimintaan ja sieltä poimimaan sitten tällainen hyvä kansallinen malli. Oman aikansa tulee se kestäminen, mutta nyt on viestikapula nytkähtänyt tämän matkan oikeaan suuntaan. Ainakin me voimme valiokunnassa olla tyytyväisiä, että näin on saatu ikääntyvien asiaa oikeaan suuntaan edistettyä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Reijonen, olkaa hyvä.

17.54 Minna Reijonen ps: Arvoisa herra puhemies! Tässä on käyty hyvää keskustelua näistä vanhusten asioista ja myös tästä seniorineuvola-asiasta. Kun nousivat tuossa esille nämä seniorineuvolat, niin on myös huomioitava nämä omaishoidon asiat. Monesti nämä omaishoitajat ja omaishoidettavat jäävät palvelujen ulkopuolelle, ja vaikka he eivät välttämättä kaikki senioreita ole, niin juuri nämä neuvonta-asiat olisivat varmasti heillekin kovin tärkeitä.

Haluan nostaa myös esimerkkinä sitten tämän lääkejakelun ja tällaisen, että kun tarkistetaan näitä lääkeannostuksia ja muita, niin monesti omaishoidettavat ja omaishoitajat jäävät tämän ulkopuolelle. Voi olla, että on siellä kotihoidossa tai muuten henkilöt, jotka käyvät sen lääketarkistuksen, apteekin kautta käydään se läpi ja lääkäri katsoo sitten läpi ne

Pöytäkirjan asiakohta PTK 80/2022 vp

reseptit, että onko siellä mitään päällekkäisyyksiä ja muita, ja tulee se annosjakelu, pussi-jakelut, mutta omaishoidettaville ja omaishoitajille se ei ole automaatio, vaan he jäävät tavallaan tämänkin ulkopuolelle. Toivon, että tähän seniorineuvolatoimintaan jotenkin liitetäisiin myös tällaisia omaishoitoasioita.

Ja se on totta, mitä edustaja tuossa nosti esille, että vähän kiireellä oli tämä lakiesitys tullut, että siinä olisi vähän tarkemminkin voinut näitä pohtia, mutta tosiaan näiden omaishoidettavien asiaa vielä nostaisin esille.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kiljunen, Kimmo, olkaa hyvä.

17.55 Kimmo Kiljunen sd: Kiitokset! Ja kiitoksia kaikille, koska tästä seniorineuvola-ajatuksestaan ei nyt kannata sanoa, kenen idea se missäkin vaiheessa on. Olennaisinta on ymmärtää se, että suuret ikäluokat ovat nyt eläkkeellä, siirtyneet jo eläkkeelle, ja on hienoa, että heidän mukanaan ikään kuin syntyy sitten tämä neuvolajärjestelmä, siirtyy sieltä lapsista tänne ikääntyneille ihmisille.

Olennaisinta on tunnistaa tämän asian tarve. Se on se tarve aidosti, että ikääntynyt ihminen saa ohjeistusta elämänhallinnalleen. Hänellä saattaa olla huolia myöskin siitä, mikä hänen kuntonsa aidosti on. Hän voi mennä lääkärintarkastukseen, ja hänet tarkastetaan läpi, ja se auttaa hänen psyykkistä hyvinvointiaan. Sen lisäksi viittasitte muun muassa diabetekseen, joka varhaisvaiheessa voidaan diagnosoida. On muitakin asioita, esim. miehillä pitäisi tulla tähän aivan säännöllisesti myöskin mukaan PSA-testit, joilla voidaan eturauhassyöpä havainnoida jo riittävän aikaisessa vaiheessa, mikä on myöskin ennaltaehkäisevyyttä, ja monia muita vastaavia asioita, jotka tämä neuvolajärjestelmä tässä mahdollistaisi.

Sitäkään ei tarvitse harmitella, että tämä on tullut myöhäisessä vaiheessa nyt tässä esille, koska kysehän on kuitenkin niin mittavasta ja isosta asiasta, että saattaa jopa olla hyödyllistä, että me hyvinvointialueilla sitä vähän testailemme erilaisilla malleilla, jotta nähdään, miten se parhaiten toimii ja mikä on se luonteva tapa siinä sitä toteuttaa, jolloin sitten voidaan jo seuraavassa isossa askeleessa päästä siihen, että luodaan kansalliset standardit sille, ja sitä kautta tämä iso asia menee eteenpäin.

Erittäin tärkeänä nimenomaan tälle hallitukselle — nyt ruusu rintaan — tietysti myöskin teille valiokunnassa, jossa olette ottaneet tämän asian esille, on huomattava se, että nyt on otettu askel eteenpäin, ja se on iso askel, että saadaan lainsäädäntöön tämä käsite ”seniorineuvola”.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja vielä edustaja Mattila, olkaa hyvä.

17.57 Hanna-Leena Mattila kesk: Kiitos, arvoisa puhemies! Ministeri Lindén itse näki tämän seniorineuvolatoiminnan vastaavanlaisena instituutiona, mitä lastenneuvola on — tosiaan tällainen kansallinen hieno asia, josta Suomi muuten tunnetaan ulkomaillakin. Valiokunta kävi matkalla tässä kuukausi taaksepäin Yhdysvalloissa ja Kanadassa, ja siellä tiedettiin tämä neuvolatoiminta, ja sitä pidettiin ihan kertakaikkisesti maailman mittakaavassakin hienona asiana. Eli jos jonakin päivänä ikäihmisten neuvolasta tulee tällainen vastaava kansallinen instituutio, niin voimme olla kyllä todella tyytyväisiä tästä asiasta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 80/2022 vp

Myös sitten edustaja Reijoselle tiedoksi, että ainakin siinä toimintaperiaatteessa, mikä Raahen seutukunnassa on ollut, omaishoitajat ovat ilman muuta myös kuuluneet tähän näin, koska tämä on tietylle ikäryhmälle tarkoitettu. Ja liittyen nimenomaan siihen, kun työelämästä siirrytään eläkkeelle, niin tämä on ollut todella semmoinen kattava, joka on napannut ihan kaikki, eli kaikille 65-vuotiaille — nyttemmin 68-vuotiaille — on tullut se kutsu, ja se on koskenut ihan kaikkia. Tämä on siksi ollut kattavampi kuin työterveyshoito tai joku muu. Näissä asioissa on käyty sitten läpi myös omaishoitajankin oma elämäntilanne, koska tämä on käsittänyt fyysisen, henkisen ja sosiaalisen puolen, eli tämä on kaiken kaikkiaan erinomainen tapa toimia. Varmasti löytyy muitakin hyviä tapoja, mutta toivotaan, että tällä mallilla mentäisiin melko pitkälle.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.